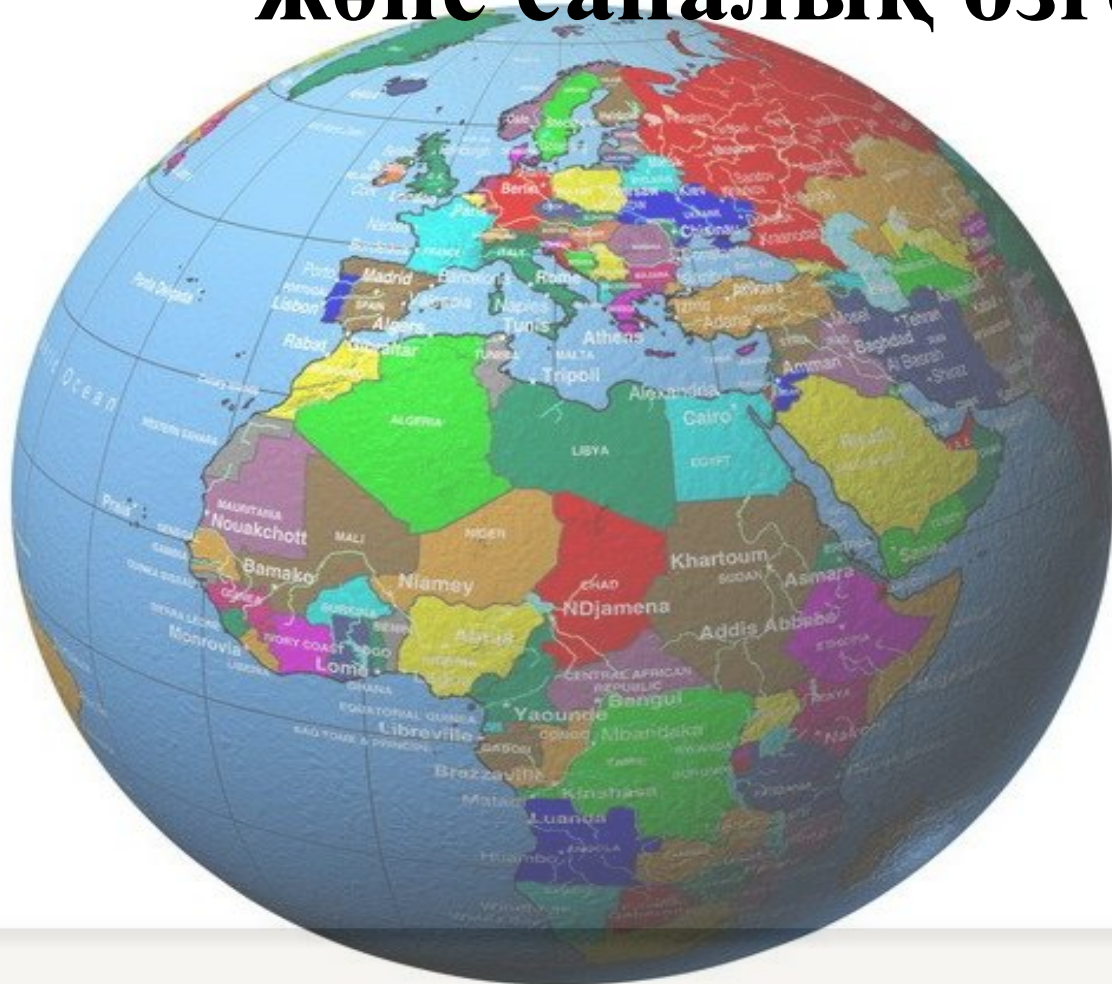

Саяси картаның қалыптасуы кезеңдері. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер

Оқу мақсаты

- Саяси картаның қалыптасу кезеңдерін білу.
- Әр түрлі кезең карталарын салыстырып, саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді салыстыра алу.

Жетістік критерийлері

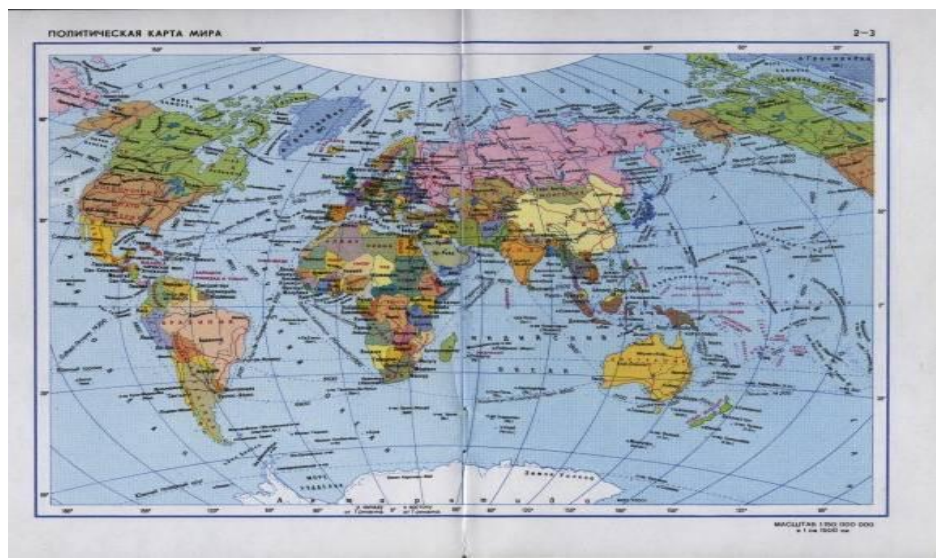
- Әр түрлі кезең карталарын салыстырып, ерекшелігін анықтайды.
- Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді анықтайды.

«ОЙ ШАҚЫРУ»

globus-world.ru

- ❖ Саяси карта дегеніміз не?
- ❖ Саяси картада өзгерістер болама ?
- ❖ Қандай ежелгі мемлекеттерді білесіңдер?

Саяси карта

САЯСИ КАРТА ҚАЛЫПТАСУ КЕЗЕҢДЕРІ.

р/с	Кезеңдері	Уақыты	Қоғамдағы өзгерістер	Нәтижесі
1.	Ежелгі	Б.з. V ғ. дейін	Алғашқы қауымдық құрылыстың соңы мен құл иеленуші дәуір	Алғашқы мемлекеттер құрылды немесе ыдырады: Египет, Ежелгі Қытай, Парсы патшалығы, Финикия, Ассирия, Ежелгі Грекия, Рим империясы
2.	Орта ғасырлық	V-XV ғғ.	Феодализм дәуірі ("Ескі тәртіп")	Византия, Араб халфаты, Киев Русі, Шыңғыс хан, Осман империясы, Англия мен Франция т.б. болды
3.	Жаңа кезең	XV ғ. соңы XXғ. басы	Капитализм дәуірі	Ұлы географиялық ашулар, отаршылдық, құлдар саудасы, Ірі державалар арасында әскери-саяси топтар құру, жерді бөлісу, аймақтық қақтығыстар нәтижесінде Бірінші дүниежүзілік соғыс пайда болды.
4.	Қазіргі кезең	XX ғ. басы мен бүгінгі кезге дейін	Кей елдерде социализм дәуірі құрылып, қайтадан ыдырап, нарықтық қатынас орнауда	XX ғ. басында тәуелсіз елдер-55 болса, екінші дүние жүзілік соғыстан кейін -81, 1950 жылы-92, 1990 ж.-171, қазіргі кезде оның саны-200-ден аса; оның 194-і БҰҰ-на мүше елдер (* 2006 ж. б/ша.)

Дүние жүзінің саяси картасындағы өзгерістер

С	Жаңадан ашылған жерлерді қосып алу (бұрынғы кезде)	Қоғамдық-экономикалық формациялардың тарихи ауысуы	С
А	Соғыстардың нәтижесінде қосып алынған не айрылған аумақтар	Елдің саяси егемендік алуы	А
Н	Мемлекеттердің бірігулері не ыдырауы	Мемлекеттік құрылыстың жаңа нысандарын енгізу	П
Д	Елдердің құрлық бөліктерін өз ықтиярымен беруі не айырбастауы	Мемлекет аралық саяси одақтар мен ұйымдардың құрылуы	А
Ы	Теңізден алынған құрлықтар (аумақ қосу)	Планетада «ыстық нүктелердің»- мемлекетаралық жанжалды жағдайлардың пайда болуы мен жоғалуы	Л
Қ			Ы
			Қ

- Берлинді шығыс және батыс бөлікке бөлген биік дуал құрылысы 1961 жылы басталған

**1989 Жылы қақпаның
бұзылуы**

ШЫҒЫС ГДР.

Батыс ГФР.

БЕРЛИН

Стена общей протяженностью 155 км отрезала Западный Берлин от Восточной Германии

Берлин қақпасының орнауы мемлекеттің жағдайына қалай әсер етті?

Шекараның ашылуы бұл.....

Суданның екіге бөліну себебі.

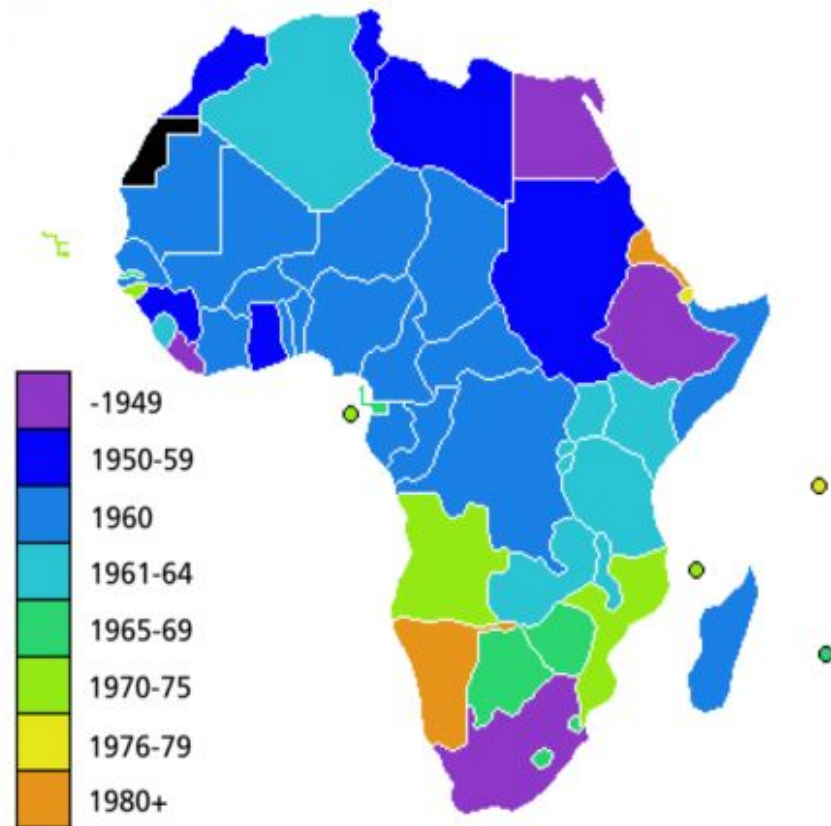

Источник: Wikipedia

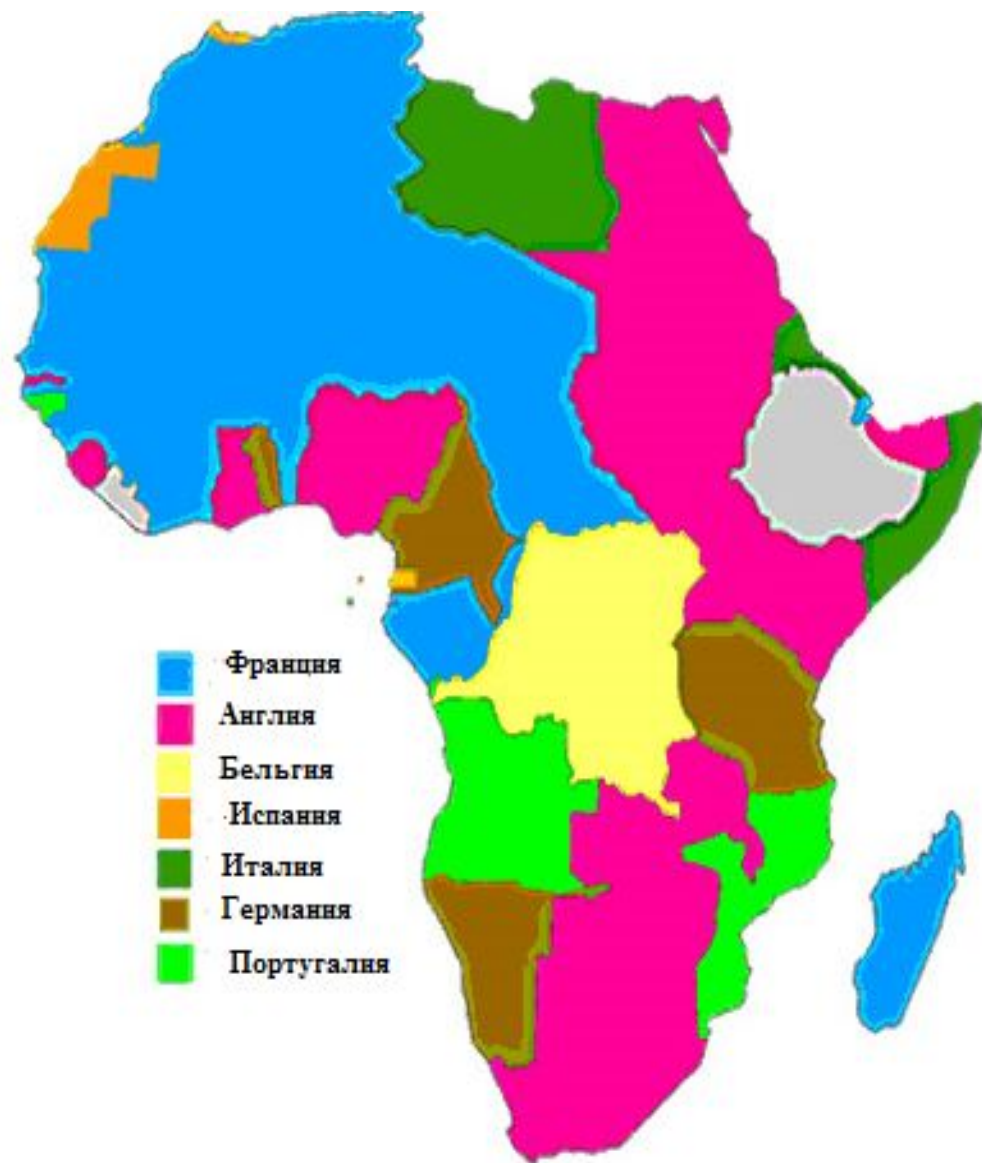
Дүниежүзі саяси картасының қалыптасуының негізгі кезеңдері

- Тарихта «Африка жылы» деген атқа ие болған 1960 жылы Африканың 16 елі тәуелсіздігін жариялады.
- Того, Мали, Сенегал, Судан, Бенин, Нигер, Буркина-Фасо, Кот-де-Ивуар, Чад, Орталық Африка Республикасы, Конго, Мавритания, Габон, Сомали, Нигерия, Заир.

Жаңа кезең (XV-XVI ғғ.)

Еуропалық отарлау
кезеңінің басталуы.

Картадан анықтандар

1960 ж «Африка жылы» деп неге аталды?

Таблица. Страны Африки, получившие независимость после II мировой войны.

Страна	Год получения независимости	Страна - метрополия	Страна	Год получения независимости	Страна - метрополия
1. Ливия	1951	Италия	26. Алжир	1962	Франция
2. Марокко	1956	Испания	27. Бурунди	1962	Германия
3. Тунис	1956	Франция	28. Руанда	1962	Германия
4. Судан	1957	Англия	29. Уганда	1962	Англия
5. Гана	1957	Англия	30. Кения	1963	Англия
6. ЦАР	1958	Франция	31. Замбия	1964	Англия
7. Гвинея	1960	Франция	32. Малави	1964	Англия
8. Кот-д'Ивуар	1960	Франция	33. Гамбия	1964	Англия
9. Буркина-Фасо	1960	Франция	34. Ботсвана	1966	Англия
10. Габон	1960	Франция	35. Лесото	1966	Англия
11. Бенин	1960	Франция	36. Маврикий	1968	Англия
12. Камерун	1960	Германия	37. Свазиленд	1968	Англия
13. Конго (ДРК)	1960	Бельгия	38. Экв. Гвинея	1968	Испания
14. Конго	1960	Франция	39. Гвинея-Бисау	1974	Португал.
15. Мавритания	1960	Франция	40. Мозамбик	1975	Португал.
16. Мали	1960	Франция	41. Кабо-Верде	1975	Португал.
17. Мадагаскар	1960	Франция	42. Сан-Томе	1975	Португал.
18. Нигер	1960	Франция	43. Коморские острова	1975	Франция
19. Нигерия	1960	Англия	44. Ангола	1975	Португал.
20. Сенегал	1960	Франция	45. Сейшельские острова	1976	Англия
21. Сомали	1960	Италия	46. Джибути	1977	Франция
22. Того	1960	Германия	47. Зимбабве	1980	Англия
23. Чад	1960	Франция	48. Намибия	1990	Германия
24. Сьерра-Леоне	1961	Англия	49. Эритрея	1993	Италия (с 1950 в составе Эфиопии)
25. Танзания	1961	Германия			

Дүние жүзі бойынша отар иеленуші
немесе метрополия елдерді атандар?

ДҮНИЕ ЖҮЗІ БОЙЫНША ОТАР ИЕЛЕНУШІ ЕЛДЕР

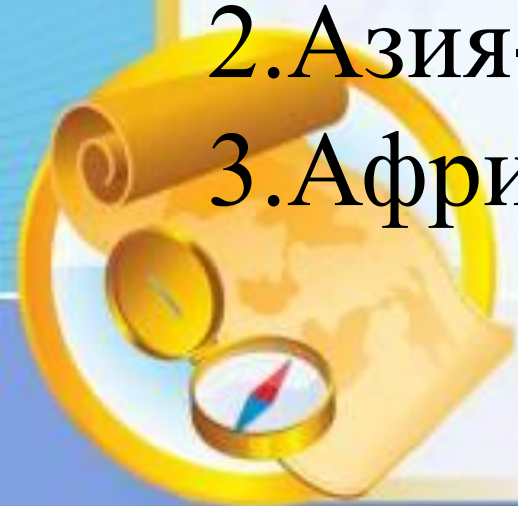
1. Испания
2. Португалия
3. Ұлыбритания
4. Франция
5. Нидерланды
6. Германия

Дүние жүзі бойынша отарлық аумақтар.

1. Америка-20 ғасырдың басында
27 %

2. Азия-56%

3. Африка-90% отарланды.

Саяси картадағы ыстық нүктелерді атаңдар?

КСРО – ның картасы

КСРО – ҚҰРМЫНДА ҚАНДАЙ ЕЛДЕР БОЛДЫ? КАРТАДАН АНЫҚТАҢЫЗ

Саяси картаның өзгеруі

КСРО- дан бөлініп шыққан елдер.

Картадан анықтаңыз

ТМД елдерін

анықтаңыз

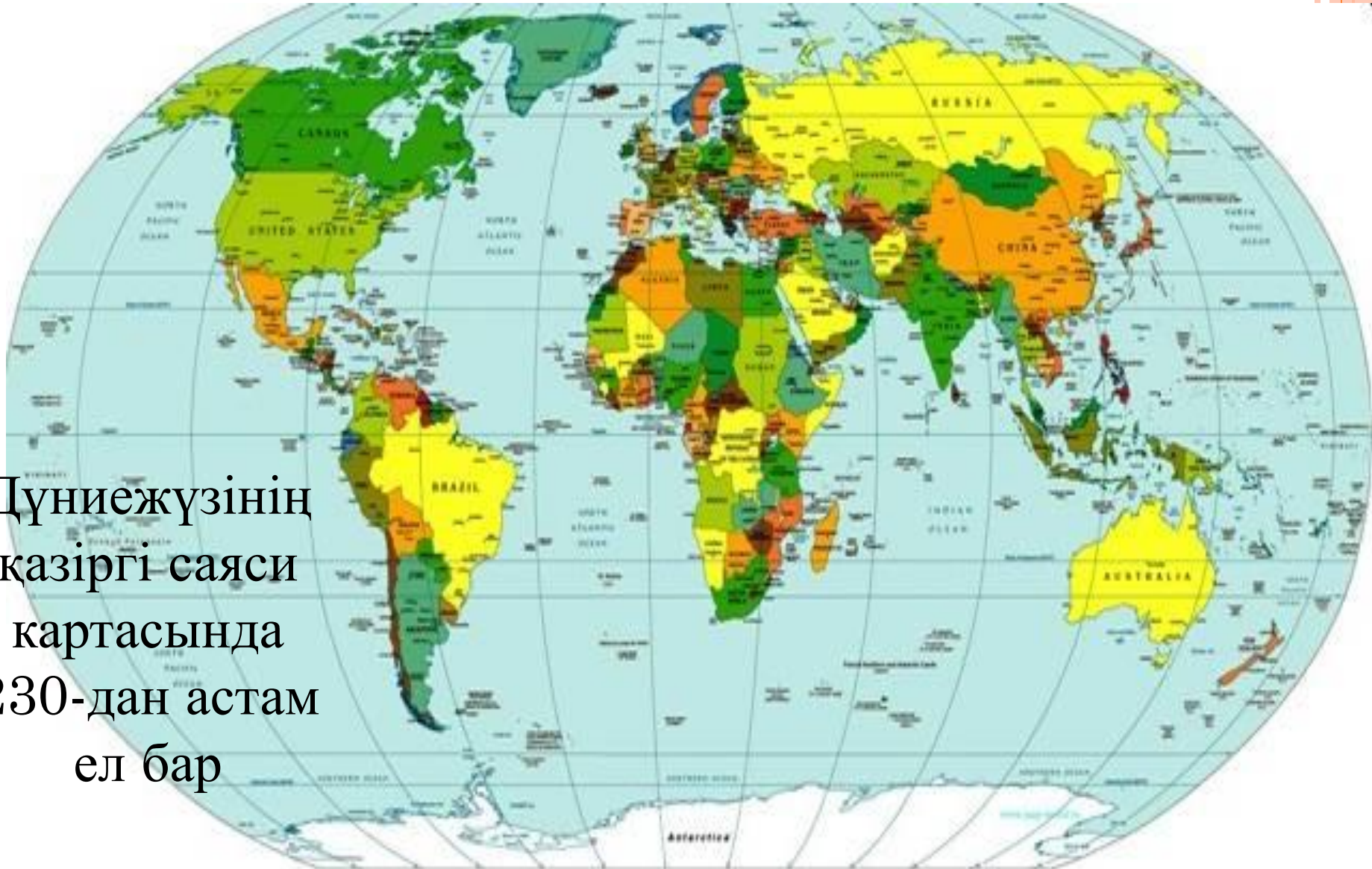

ТМД- ЕЛДЕРІ

ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢ

Дүниежүзінің
қазіргі саяси
картасында
230-дан астам
ел бар

Қазіргі кезде тәуелсіздігін жариялаған 200-ден астам мемлекет бар.

Оның 191 ғана халықаралық деңгейде
танылған

*Мысалы: Азербайжан құрамындағы,
Таулы Карабах өз тәуелсіздігін
жариялағанмен халықаралық
деңгейде танылмай отыр.*

Дүние жүзінің саяси картасының қалыптасуына негіз болған оқиғалар

- *1809ж-Эквадор тәуелсіздігін алды.*
- 1914-Бірінші дүниежүзілік соғыс*
- 1948-Корея 2 бөлінді*
- 1949-Қытай мемлекеттік құрылымын өзгертті*
- 1991-КСРО ыдырады.*

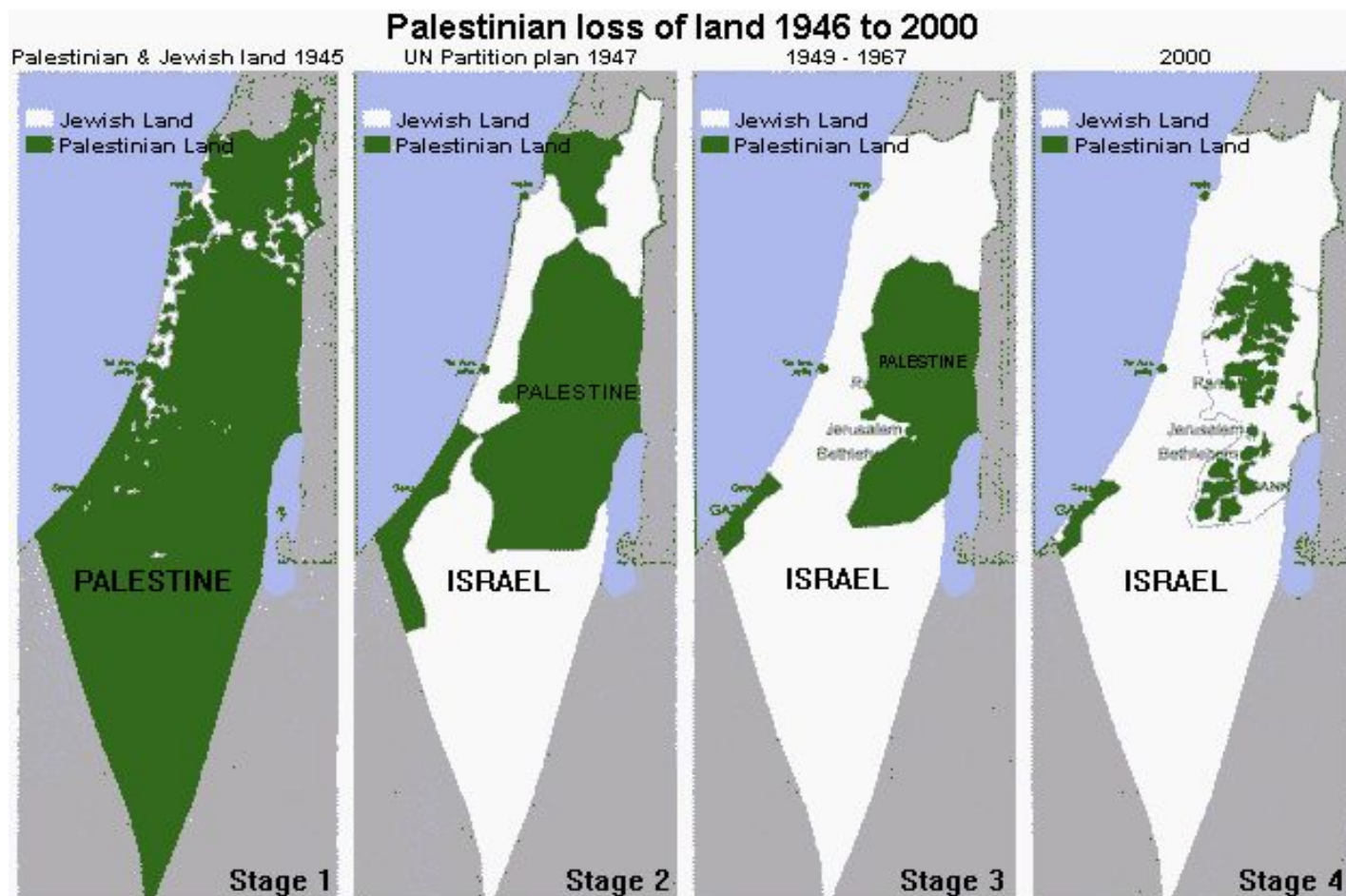

Корея арасындағы шекараның өзгеруі

1950 жылдың 25 маусымынан 1953 жылдың 27 шілдесіне дейін созылған Солтүстік Корея мен Оңтүстік Корея арасындағы қақтығыс.

Израиль-Палестина арасындағы қақтығыстың болу себептерін анықта

Саяси картаның өзгеруіне әсер ететін факторлар

Әртүрлі деңгейдегі соғыстар

Елдің тәуелсіздігінен айырылуы, шекарасы мен аумағының өзгеруі

Жаңа тәуелсіз мемлекеттердің қалыптасуы

Ел аты мен астана атауының өзгеруі

Мемлекеттердің ыдырауы мен бірігуі

Елдің мемлекеттік құрылымы мен басқару жүйесінің өзгеруі

Елдер арасындағы халықаралық келісімдер

Ел астанасының басқа қалаға көшірілуі

Тәуелді
аймақтар

```
graph TD; A[Тәуелді аймақтар] --- B[Отарлар]; A --- C[Протектораттар]; B --- D[Шалғай департаменттер]; B --- E[Ассоциациялық мемлекеттер]; C --- E;
```

Отарлар

Протектораттар

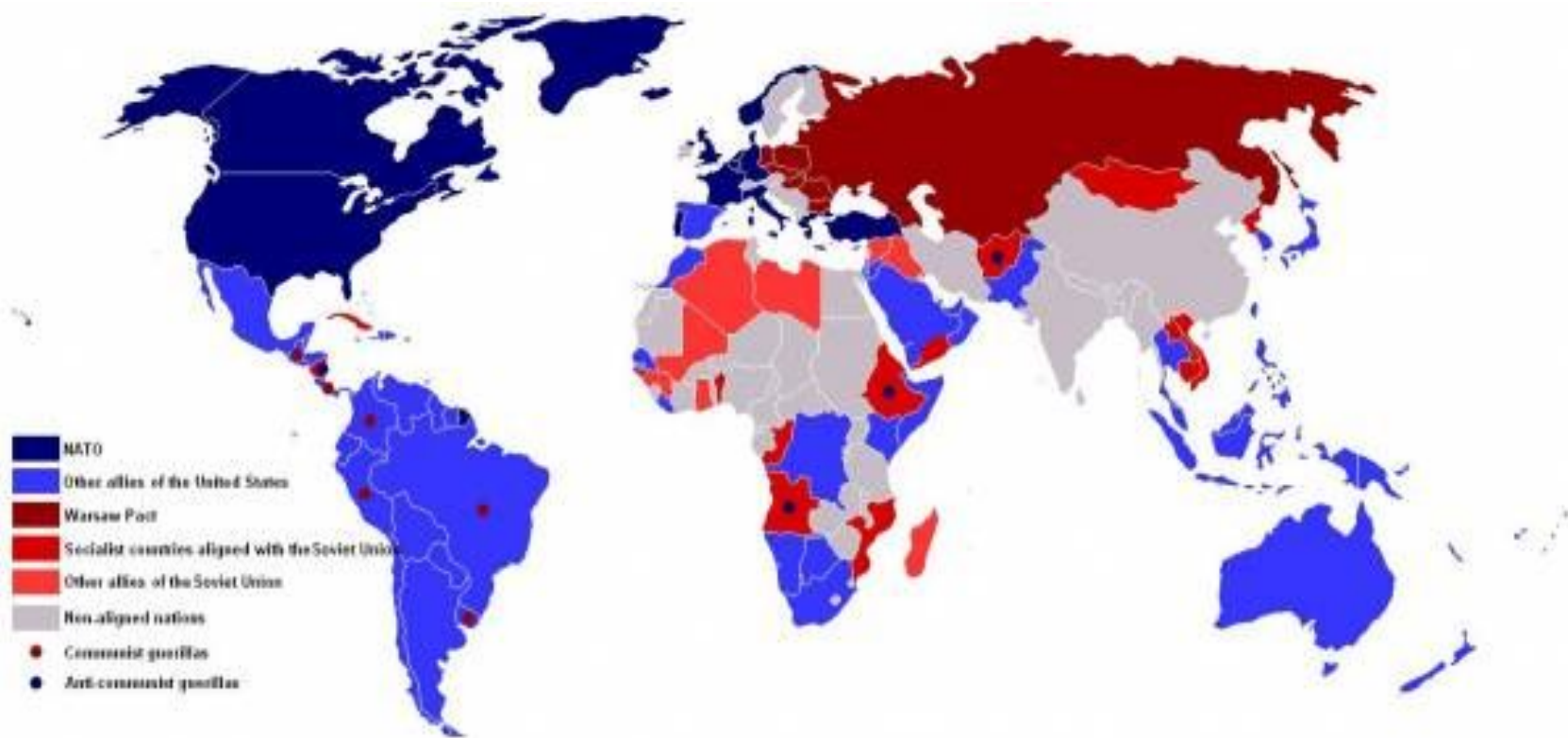
Шалғай
департаменттер

Ассоциациялық
мемлекеттер

- Отарлар – толығымен басқа мемлекеттің билігіндегі және саяси, экономикалық дербестігі жоқ мемлекет.
- Протектораттар – Күшті мемлекеттің әлсіз елге ресми қамқорлық жасауы.

Дүниежүзі саяси картасының қалыптасуының негізгі кезеңдері

- 20 ғасырдың 80 жылдарының соңында Социалистік жүйенің ыдырауы басталды.

• *Саяси картаның өзгеруі*

(Оң және теріс жақтарын анықта).

Жеке жұмыс: Тапсырманы
дәптерлеріне жазу...

Тапсырмалар

1. Саяси картада не бейнеленеді? Оның өзгерістеріне қандай факторлар себепші болады?
2. Дүние жүзінің саяси картаның қалыптасуына негіз болған оқиғалар қай кезеңдерде болды?
3. Еуропаның саяси картасында І-ші д.ж.соғыс әсерінен қандай өзгерістер болды?
4. ІІ-ші д.ж.соғыс әсерінен д.ж.саяси картасында қандай өзгерістер болды? Оған соғыстан басқа қандай факторлар әсер етті?

*Дүние жүзі кескін картаға
атауларын өзгерткен елдерді
белгілеңіз*

